

Mi is az a FAO-szám?

Tenyészdő - FAO

Annak érdekében, hogy a világ minden részén azonos módon legyen értelmezhető a kukorica tenyészideje, 1954-ben Rómában, a FAO VII. Kukoricakongresszusán kilenc éréscsoportba sorolták be a világon fellelhető, különböző tenyészidejű fajták és hibridek mindegyikét. A legkorábbi a 100-as, a legkésőbbi a 900-as éréscsoport lett. Minden egyes csoportban kijelöltek egy-egy hibridet, amelyekhez viszonyítva könnyen meghatározható az új hibridek tenyészideje. Ezt a tenyészidő-jelölést nevezték el FAO-számnak, amit a világ számos országában bevezettek.

Magyarországon a szem betakarításkori nedvességtartalmával jellemzik az érés időpontját. Ezt a felfogást megerősítette a szem szárítására fordított energia árának emelkedése. A cél az volt, hogy a kukorica minél alacsonyabb szemnedvességgel legyen betakarítható.

A nemesítés olyan új hibrideket jelentetett meg, amelyek más hibridekhez képest később virágoznak, de gyors vízleadásuk révén, a betakarításkori szemnedvesség alapján valójában korábbiak lettek. Az átlagosnál gyorsabb vízleadás azonban szárszilárdsági gondokat idézhet elő, ezért egyoldalúan a betakarításkori szemnedvességre alapozni a tenyészidő kiszámítását veszélyes lehet. Ebből adódóan a tenyészidő meghatározása még összetettebb feladattá vált. A világban kialakult versenyhelyzet, az objektív, mindenki által egyformán értelmezett fajtakísérletezés megkövetelte a tenyészidő pontos definiálását és mérését.

A hibridkukoricák tenyészidő hosszának ismerete a fajtamegválasztás fontos tényezője. Ezért a kukorica fajtákat és hibrideket 9 érési csoportba sorolják. Az egyes érési csoportok és a csoportba tartozó hibridek tenyészidő szerinti elnevezést és FAO számot kapnak.

Az érési csoportok és a FAO számok:

- extra korai FAO 100-199
- igen korai FAO 200-299
- korai FAO 300-399
- középkorai FAO 400-499
- középérésű FAO 500-599
- középkésői FAO 600-699
- késői FAO 700-799
- igen késői FAO 800-899
- extra késői FAO 900-999

Ismeretes, hogy a hőmérséklet a fajták tenyészidejének hosszát befolyásolja, ezért a hőégység és a tenyészidő közt kapcsolat áll fenn. Hőégység az a hőmennyiség, amely szükséges ahhoz, hogy a kukorica a csírázástól a fiziológiai érettség szakaszába jusson. Ezért a szükséges hőégység értéke jobban használható, mint a tenyészidő hossza napokban, mivel ez utóbbi egyik évről a másikra nagy eltéréseket mutathat még azonos termőhelyeken is. Az utóbbi években terjedni kezd a hibridek tenyészidejének hőégység alapján való besorolása is. Mivel a kukoricák tenyészidejének a hossza relatív tulajdonság, ezért az egy-egy FAO számhoz tartozó hibridek tényleges tenyészideje országonként, de egy adott országban is változó. A FAO szám szerinti csoportosítás jelentős, de csak tájékoztató jellegű.

FAO Magyarországon

A Nébih kezdeményezésére komoly konzultáció előzte meg a ma Magyarországon hivatalosan elfogadott tenyészidő-meghatározási módszert. Ez a módszer magába foglalja az 50 százalékos nővirágzást, a standard hibridek 25-20 százalékos szemnedvességénél mért adatokat és természetesen a betakarítás időpontjában mért szemnedvességet. A több év kísérleti eredményei alapján kiválasztott standardokhoz való viszonyítás adja meg az új fajták tenyészidejét, amit a FAO-számmal fejezünk ki. Egy új hibrid FAO-számát legalább 2 év több kísérleti helyről származó adatainak felhasználásával határozzák meg. A Nébih ezzel a módszerrel dolgozik mind az állami elismerésre bejelentett fajtajelöltek kísérleti kiértékelésében. A számítási mód kiállta az utóbbi évek próbáját, megbízhatóan használható.

Jelenleg Magyarországon az alábbi FAO számok vannak használatban:

- igen korai érésű hibridek FAO 200-299:

Szemes és silóhibridek.

Átlagos tenyészidő hossza kb. 130-140 nap; a FAO szám szerinti átlaghőmérséklet-igény 14,5-15,5°C. A várható érési időpont a FAO számok nagyságától függően augusztus utolsó harmada, szeptember első harmada, szeptember közepe.

Az ország északi és nyugati tájkörzeteiben főnövényként, az ország egyéb termőtalajain búza előveteményeként és másodvetésben termesztethők. Vetésterületük arányát főleg az ország északi részein célszerű növelni.

- korai érésű hibridek FAO 300-399:

Szemes és silóhibridek.

Átlagos tenyészidő hossza kb. 140-150 nap; a FAO szám szerinti átlaghőmérsékleti igény 16,5-17,5°C. A várható érési időpont a FAO számok nagyságától függően szeptember második harmada, közepe és második fele.

A fő kukorica-termőtájakon búza előveteményként is termesztethők, de még korai másodvetésre is alkalmasak. Az ország nyugati és északkeleti termőtájainak nagyobb részén ezek a hibridek termesztethők.

- középerésű hibridek FAO 400-499:

Szemes és silóhibridek.

Átlagos tenyészidő hossza kb. 150-160 nap; a FAO szám szerinti átlag hőmérséklet 19,5°C. A várható érési időpontok a FAO számok nagysága alapján: szeptember második fele, utolsó harmada és október eleje.

Ezek a hibridek a fő kukorica termesztő tájakon, az ország középső és déli részén termesztethők. (Általában az országos vetésterület 80-85%-án beérnek.)

- középkésői érésű hibridek FAO 500-599:

Szemes és silóhibridek.

A csoportba tartozó hibridek átlagos tenyészidő hossza kb. 160-170 nap; a FAO szám szerinti átlaghőmérsékleti igény 20,5°C. A várható érési időpontok a FAO számok nagysága szerint: október első harmada, közepe és második fele.

Nagyobb részt az ország délebbi termőtájain termesztethők biztonságosan.

Minden relatív...

A FAO-szám relatív fogalom. A FAO-szám alatt a kukorica hibridek egymáshoz viszonyított, adott

helyen, adott időpontban mért adatai alapján számított tenyészidőt értjük.

Mivel a kukoricák tenyészidejének a hossza relatív tulajdonság, ezért az egy-egy FAO számhoz tartozó hibridek tényleges tenyészideje országonként, de egy adott országban is változó. A FAO szám szerinti csoportosítás jelentős, de csak tájékozódásul szolgálhat.

- Magyarországon a 200-599 FAO számú hibrideknek van jelentősége. A szuper korai (FAO 100-199) csoport termése kicsi, tőlünk északabbra termesztik, hazánkban gazdasági jelentősége elhanyagolható.
- A FAO 500-as csoportnál hosszabb tenyészidejű hibridek Magyarországon nem érnek be. A 700-900 FAO számú hibridek csak meleg éghajlaton, például az USA-ban, Floridában vagy Louisiana államban, valamint Indiában, Afrikában termesztethők.
- Minden éréscsoportban adott amerikai hibrid tenyészideje jelenti a sztenderdet. Ezen hibridek tenyészideje általában 20-30 nappal is rövidebb az USA-ban (Magyarország, Tápíószeléhez viszonyítva).
- A hibridek tenyészideje és termőképessége között pozitív korreláció van, a hosszabb tenyészidejű hibridek többet teremnek.
- Magyarországon a korai és középérésű (FAO 300-400) hibridek vannak túlsúlyban. Az utóbbi években az igen korai csoport (FAO 200) aránya növekszik, míg a középérésűé csökken. Ennek oka abban keresendő, hogy a száraz, aszályos évek gyakoriságának növekedésével a középérésű hibridek termelési kockázata nőtt. A vízellátás szempontjából kritikus időszak nagy valószínűséggel esik aszályos periódusra Magyarországon a FAO 400-as hibridek esetében.
- Az, hogy adott termőhelyen korainak vagy későinek számít-e egy hibrid, az mindenekelőtt a hőmérsékleti adottságok függvénye. Például egy Magyarországon középérésűnek számító hibrid tőlünk északra későinek, délebbre pedig korainak számít.

FAO-szám	éréscsoport	tenyészidő (nap)	hosszavárható érési időpont
100-199	szuperkorai	95-105	augusztus közepe
200-299	igen korai	130-140	augusztus vége- szeptember eleje
300-399	korai	140-150	szeptember második fele
400-499	középérésű	150-160	szeptember vége- október eleje
500-599	késői	160-170	október közepe-vége
600-	igen késői	170-180	október vége- november eleje

Az EU bármely tagállamában regisztrált hibrid vetőmagja korlátozás nélkül forgalmazható a többi EU-tagállamban. Ezért, ha egy hibrid előzetes magyarországi kísérlet és tenyésztő-meghatározás nélkül kerül piacra, könnyen előfordul, hogy ugyanaz a hibrid más és más FAO-számmal jelenik meg, ami értelemszerűen zavart jelent a hibrid megítélésében. Az eltérő FAO-számok megjelenése részint a FAO-szám meghatározásának módszertani eltéréseiből, részint a környezeti hatások módosító hatásának következménye. Közismert általános tendenciák is érvényesülnek, például egyes országok hibridjeinél a FAO-szám rendszerint vagy magasabb, vagy alacsonyabb.

Forrás: Szántóföldi növénytermesztés

P R I M A G

— 1991 —